



معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران
دفتر مطالعات اجتماعی و فرهنگی

دستورالعمل اجرایی پژوهش‌های کوچک مقیاس در مناطق ۲۲ گانه شهرداری تهران

دفتر مطالعات اجتماعی و فرهنگی

۱۳۹۸



مقدمه

پایداری و استمرار فعالیت‌های علمی و پژوهشی در مقیاس کوچک، نشانگر اهمیت و ضرورت آن، کارکردهای نظام کنشی پژوهش و تقاضای شهروندان و مدیریت شهری برای توسعه اجتماعی و پاسخگویی به نیازهای شهری از طریق انجام روش‌های علمی در طرح‌های شهری است.

کسب تجارب، نهادینه کردن نظام ارزشی و هنجاری با استمرار فرآیند جامعه‌پذیری پژوهش و شفاف‌سازی فرایند اجرای پژوهش‌های کوچک مقیاس در منطقه/ محله موجب قاعده‌مندی فعالیت‌های مزبور می‌شود و در بلندمدت منجر به تراکم انباشتی دانش نظری و عملی پژوهش در مدیریت شهری تهران خواهد شد.

از این‌رو دفتر مطالعات اجتماعی و فرهنگی شهرداری در نظر دارد در سال ۱۳۹۸ و در راستای اهداف و مأموریت‌های خود در قالب مطالعات خرد و کوچک مقیاس با همکاری و همراهی مناطق ۲۲ گانه، اقدام به انجام مطالعات علمی و روش‌مند در سطوح منطقه‌ای، ناحیه‌ای و محله‌ای کند و برای این منظور مبلغ ۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال اعتبار برای هر منطقه اختصاص داده شده است. بنابراین انتظار می‌رود با تجربه کردن این نوع پژوهش، گام‌های موثری در این زمینه برداشته شود. امید است مجموعه اقداماتی که با همکاری مدیران مطالعات، پژوهشگران و کارشناسان محترم حوزه پژوهش در این زمینه انجام می‌شود، افق‌های روشن پژوهش‌های کاربردی در اطلس اجتماعی تهران را فراهم کند.

اهداف

- تقویت و توسعه طرح‌های پژوهشی کوچک مقیاس در مناطق
- تسریع و سهولت بخشی به فرایند اجرایی پژوهش در مناطق
- دستیابی به نتایج زود بازده
- استفاده از توان پژوهشگران جوان
- تلاش برای نهادینه کردن پژوهش‌های کاربردی در مناطق
- مشارکت و تسهیم مناطق در انجام مطالعات و پژوهش‌ها

تعاریف

پژوهش کوچک مقیاس

طرح‌هایی که قلمرو جغرافیایی آن یک ناحیه و حداکثر یک منطقه را شامل شود.

شورای دفاع پژوهش

جلسه دفاع با حضور مجری طرح، مدیر مطالعات منطقه، نماینده سفارش دهنده طرح (کارفرما) و یا ذی نفعان برگزار می شود.

همکار طرح

هر یک از افراد که به نحوی در روند اجرای پروژه با تأیید شورای پژوهش، عهده دار مسئولیت های جنبی بوده و بخشی از عملیات اجرایی طرح به عهده آنها است، تحت عنوان همکار طرح خوانده می شود.

- لازم است همکاران طرح نیز سابقه پژوهش مربوطه را داشته باشند.
- با توجه به بین رشته ای بودن برخی از طرح های پژوهش، استفاده از تخصص های مختلف و مرتبط با ماهیت طرح ضروری است.

نکته: با توجه به این که روش های پژوهش به کار رفته در برخی از پژوهش ها ترکیبی است، بهتر است در تیم پژوهش هم از کسانی که سابقه کار کمی دارند و هم کسانی که سابقه کار کیفی دارند، حضور داشته باشند.

اصول حاکم بر انجام پژوهش:

- موضوع انتخابی جزو موضوعات اولویت دار منطقه، ناحیه یا محله باشد؛
- موضوع انتخابی کاربردی بوده و نتایج آن قابل استفاده برای مدیریت شهری باشد (قابلیت کاربردی)؛
- موضوع انتخابی در قالب های پژوهش، نظرسنجی، اتاف باشد؛
- انجام مطالعات توسط مراکز با مؤسسات معتبر / افراد دارای مدرک علمی معتبر و متخصص، در قالب قرارداد و شرح خدمات مشخص.

الزامات اجرایی:

این دستور کار، چگونگی انتخاب و اجرای مطالعات کوچک مقیاس را در سطح منطقه تعریف کرده است. توجه به اجرای این نوع پژوهش از یک سو نوعی از مشارکت معاونت های منطقه و ذینفعان را به همراه دارد و از سوی دیگر موجب شفافیت اجرای این پژوهش ها می شود. از این رو مدیران مطالعات منطقه موظف هستند لیست طرح های پژوهشی را با رعایت سقف بودجه و نیاز منطقه اولویت بندی کرده و به دفتر مطالعات ارسال کنند.

انتخاب موضوع به دو نکته اساسی بازمی گردد؛ اول هزینه مورد نظر پژوهش و دوم ضرورت های مدیریت شهری در منطقه به ویژه در حوزه اجتماعی و فرهنگی (و سایر حوزه ها از جمله حوزه پسماند، حمل و نقل و ترافیک، زیباسازی و.... با الزام به رویکرد اجتماعی و فرهنگی).

تعیین موضوعات پژوهش های کوچک مقیاس (منطقه، محله): معاونت اجتماعی و فرهنگی مناطق ۲۲ گانه، موظف هستند موضوعات پژوهشی را برای بررسی و تأیید به دفتر مطالعات ارسال کنند.

- نکته:** موضوعات مورد بررسی در پژوهش، باید در حوزه مسائل اجتماعی و فرهنگی باشد.
- **انتخاب مجری علمی:** معاونت اجتماعی و فرهنگی مناطق ۲۲ گانه، موظف هستند مجریان پژوهشی را از افراد متخصص انتخاب و به صورت کتبی به دفتر مطالعات اعلام کنند.
 - **ارسال طرح نامه:** مجری موظف است ظرف ده روز طرح نامه پژوهشی را تدوین و به مدیر مطالعات منطقه ارائه کند.
 - **اجرای فرآیند پژوهش:** مجری موظف است در چارچوب طرح نامه تأیید شده و رعایت زمان بندی ذکر شده در قرارداد، نسبت به اجرای پژوهش اقدام کند.
 - **ارسال گزارش نهایی:** مجری موظف است بلافاصله پس از برگزاری جلسه ارائه یافته های اولیه، گزارش نهایی خود را با توجه نقطه نظرات مطرح شده در جلسه اولیه، اصلاح و نهایی کند و گزارش نهایی را مطابق ساختار مشخص شده در قالب دو لوح فشرده حاوی پروپوزال مصوب، فایل word و pdf، spss، پاورپوینت و گزارش مدیریتی به منطقه مربوطه ارائه کند.
 - **تأیید طرح نامه (پروپوزال):** بررسی و تأیید طرح نامه پیشنهادی، بر عهده مدیر مطالعات، کارفرما و برطبق شرح خدمات، پس از ارائه می باشد.
 - **تعیین زمان ارائه گزارش کامل طرح:** فرایند پژوهش و گردآوری داده ها در یک بازه زمانی مشخص (حدود ۳ ماه) انجام شود.
 - **ارسال گزارش ها به مدیران مطالعات:** مجریان موظف هستند در تمام مراحل (براساس شرح خدمات) تاییدیه گزارش را از مدیران مطالعات به عنوان ناظران اجرایی و محتوایی در زمان مقرر اخذ کنند.
 - **جلسه پیش ارائه:** مدیران مطالعات موظف هستند جلسه پیش ارائه برای پژوهش های تعریف شده، قبل از گزارش نهایی، توسط مجری و با حضور اعضاء شورای دفاع پژوهش، نماینده معاونت های مرتبط (به طور مثال در مورد طرح های ورزشی سازمان ورزش و ...)، را با اعلام قبلی تشکیل دهند. مجری موظف است نتایج، پیشنهادات و ملاحظات این نشست را در گزارش نهایی طرح اعمال کند.
 - **تشکیل جلسه دفاع:** مدیران مطالعات موظف هستند جلسه ارائه گزارش نهایی و دفاع رسمی را با حضور کارفرما، معاون اجتماعی / نماینده تام الاختیار، (اعضاء شورای پژوهش) برگزار، صورت جلسه دفاع را تکمیل و توسط بالاترین مقام جلسه و یا نماینده تام الاختیار او گواهی کنند.
 - **مهلت پاسخگویی ناظر طرح:** مدیر مطالعات به عنوان ناظر طرح موظف است ظرف حداکثر ده روز پس از دریافت گزارش هر مرحله از مجری، اعلام نظر کند.
 - **پرداخت حق الزحمه مجری:** پرداخت ها به دو صورت انجام خواهد شد پرداخت یکجا بعد از تحویل نهایی کار و تأیید دفتر مطالعات مناطق و یا پرداخت مرحله ای به شکل زیر:

- الف) پس از نهایی شدن و دفاع طرح نامه (پروپوزال) ۳۰ درصد
 - ب) پس از دفاع رسمی ۶۰ درصد
 - ج) پس از تحویل گزارش، ارائه مشاوره کاربریست به حامی بهره بردار و اخذ تاییدیه از کارفرما ۱۰ درصد
- حسن انجام کار را دریافت می کند.

نکته: هیچ یک از کارمندان شهرداری (مدیران مطالعات/کارشناسان/نیروهای قراردادی و...) نمی توانند به عنوان پژوهشگر در مناطق ۲۲ گانه شهرداری فعالیت داشته باشند.

وظایف اداره مطالعات مناطق

- ❖ احصاء و شناسایی عناوین موضوعات پیشنهادی و اعلام کتبی آن به دفتر مطالعات (ظرف دو هفته پس از ابلاغ دستورالعمل)
- ❖ مدیران مطالعات موظف هستند رزومه تیم پژوهشی را دریافت و بررسی کنند.
- ❖ انجام قرارداد با تیم پژوهش
- ❖ رعایت زمان بندی اجرا (۳ ماه)
- ❖ نظارت منظم بر فرایند مطالعه به ویژه در مرحله گردآوری داده ها
- ❖ تنظیم، هماهنگی و حضور در جلسات مرتبط ارائه طرح های پژوهشی
- ❖ ارائه یافته ها در نشست تخصصی یک روزه با حضور همه مناطق
- ❖ مدیران مطالعات موظف هستند پس از بررسی، ارزیابی و اصلاحات لازم و دریافت تاییدیه از کارفرما و ذی نفعان برای طرح نامه، قرارداد مجریان را تنظیم و ابلاغ کنند.
- ❖ **ار سال نتایج طرح ها:** مدیران مطالعات موظف هستند گزارش نهایی و تمامی پیوست ها را در قالب لوح فشرده حاوی طرح نامه مصوب، فایل word و pdf، spss، پاورپوینت و گزارش مدیریتی را پس از اخذ تاییدیه و صورت جلسه دفاع نهایی به دفتر مطالعات ارسال کنند.
- ❖ **تبصره:** انجام نظرسنجی های منطقه ای، برگزاری کارگاه های محله ای و منطقه ای با رعایت اولویت مسائل اجتماعی، برگزاری نشست ها، فراخوان مقالات نیز در قالب این دستورالعمل و از محل هزینه کرد این ردیف اعتباری با رعایت موارد گفته شده در بالا بلامانع است.